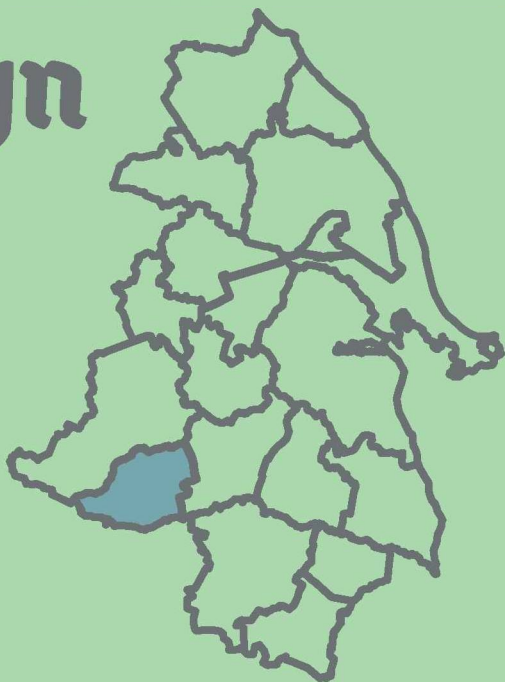

Ellested Sogn

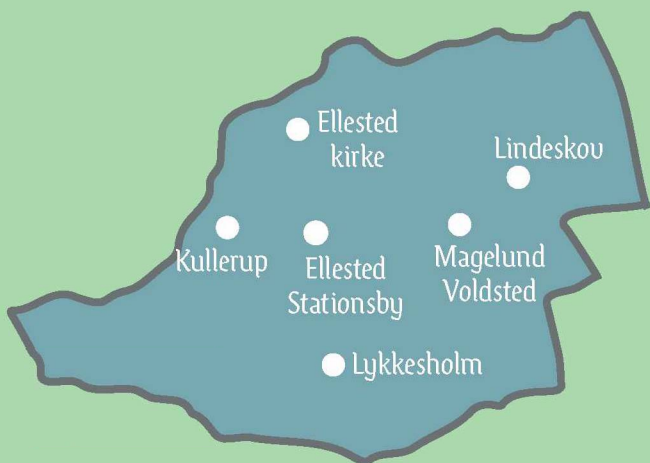

Gravhøjene står fortsat

Ellested sogn er beliggende i Gudme Herred. Sognet grænser op til nabosognene Herrested, Ørbæk, Ryslinge og Gislev.

Ellested sogn er måske det sogn i Danmark, der indeholder den stærkeste koncentration af jordfaste fortidsminder. Sognet rummer en perlerække af enestående kulturarv fra en flere tusinde år lang periode. Der er registreret ikke mindre end 92 fortidsminder i sognet, heraf er 18 fredede.

Der er fundet mere end 62 oldtidsgrave i Ellested Sogn, og de stammer fra mange forskellige tidsaldre. Hvorfor sognet er så rigt på fortidsminder vides ikke med sikkerhed, men deres overlevelse frem til i dag skyldes formentligt, at en stor del af sognet i tidens løb har været dækket af skov.

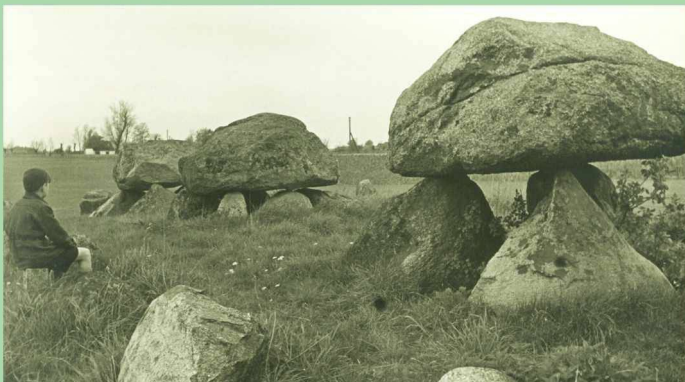
Langdysserne ligger tæt

Den mest kendte af begravelserne er Lindeskov Langdysse. Lindeskovdyssen er med sine 168 meter Danmarks næstlængste langdysse. Dyssen blev fredet i 1877, men var på daværende tidspunkt i meget dårlig forfatning. I 1930'erne besøgte kunstneren Achton Friis langdyssten. Han skrev sidenhen:

Jeg fandt kun de sørgelige Rester af dette forhen storslaaede Oldtidsminde. Gravkamrene er alle borte, deres Sten slæbt væk, og af de vældige Randsten er kun en Brøkdæl tilbage.

I 1939 restaurerede Nationalmuseet Lindeskovdyssten, og den fik derved sit nuværende udseende.

Ud til landevejen gennem sognet ligger Ellesteddyssten. Mange langdysser har flere kamre, men Ellesteddyssten kan mønstre hele fem ganske velbevarede kamre. De fire er almindelige dyssekamre, mens det femte kammer er en stenkiste fra slutningen af bondestenalderen.

Ellesteddyssten blev fredet i 1877. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv

Begravelser, soldyrkelse og krig

I Hestehave Skov nær Lindeskovdyssen ligger yderligere fire gravhøje fra bondestenalderen. Gravene er oprindeligt opført omkring år 3500 før vor tidsregning, men højene var store, så gennem de følgende årtusinder blev de genbrugt til urnebegravelser.

Ved Ellested kirke ligger en sten, hvis overflade er præget af 55 små skålformede fordybninger. Stenen er en såkaldt skålsten fra bronzealderen. De mange fordybninger menes at være solbilleder, lavet som en del af vore forfædres helligdomsdyrkelse.

Nær kirken fandt arkæologer for få år siden en stridskølle. Køllen er lavet af bronze og stammer fra 11-1300-tallet. Stridskøller har siden stenalderen været effektive, men også voldsomme våben. I middelalderen var stridskøllen et af tidens vigtigste våben. Det var nemlig det eneste, der for alvor kunne gøre skade på en ridder iklædt rustning.

Piggene på stridskøllen skulle sikre, at køllen ikke gled af på modstanderens rustning. Foto: Østfyns Museer

Kirken og den forsvundne by

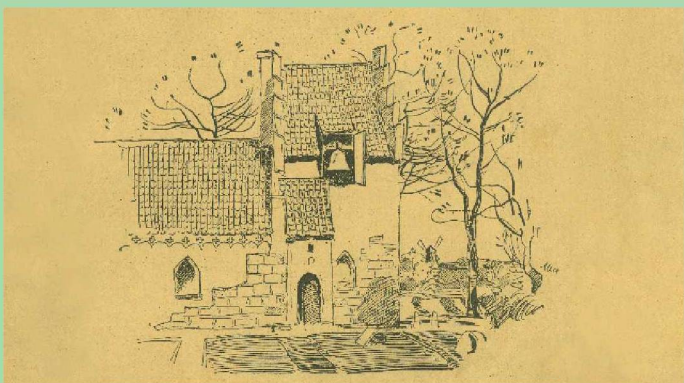
Ellested Kirke lå gennem århundreder ensom og afsondret imellem Lindeskov og Kullerup.

Årsagen til kirkens placering var ifølge de gamle folkesagn, at beboerne i de to landsbyer begge ville have kirken i deres egen by, men at de til sidst blev enige om et kompromis.

En anden forklaring er imidlertid, at Ellested kirke er den sidste rest af det, der engang var en hel landsby.

Hvornår den første landsby ved navn Ellested blev nedlagt vides ikke. Den nedlagte landsby var med stor sandsynlighed den oprindelige bebyggelse i sognet, hvortil den gav sit navn.

"Ellested" eksisterede udelukkende som kirke- og sognenavn frem til anlæggelsen af Nyborg-Ringe-jernbanen i 1890'erne.

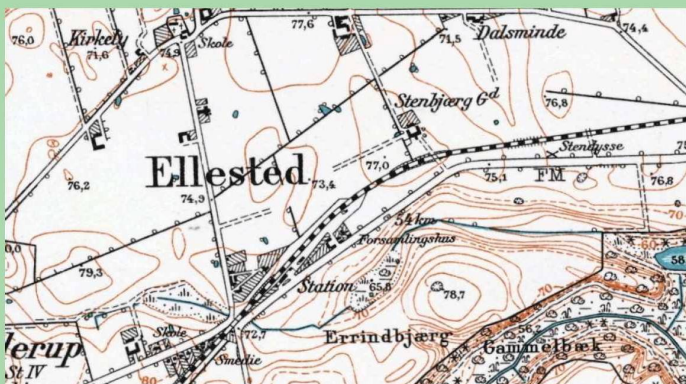
Ellested kirke gengivet i 1950. Illustration: Herman Mad- sen/Nyborg Lokalhistoriske Arkiv

Jernbanen gav liv til byen

I 1882 åbnede jernbanestrækningen mellem Faaborg og Ringe. Allerede i 1882 var der planer om at forlænge banen til Nyborg, men det var først i starten af 1890'erne, at arbejdet på at få en bane fra Ringe til Nyborg begyndte. I 1897 stod jernbanen endelig færdig, og fra 1. september 1897 kørte der dagligt fem tog i hver retning.

Banens anlæggelse fik stor betydning for Ellested Sogn. På trods af at sognet havde Svendborg Amts mindste befolkning, besluttede man nemlig at anlægge en station i Ellested. Placeringen af stationen i Ellested skyldtes området beliggenhed i forhold til nabobyen Gislev samt til Ravnholt og Lykkesholm.

Jernbanens ankomst til byen gav igen liv til navnet Ellested. Der voksede hurtigt en ny by frem omkring stationen, og inden for få år fik Ellested købmandsforretninger, telegraf-, telefonstation samt eget forsamlingshus.

Stationsbyen Ellested voksede frem efter anlæggelsen af jernbanen. Kort over Ellested i midten af 1900-tallet.

Kongens Station

Da Ellested Station blev bygget i 1897, blev den opført på en bar mark. Områdets lille antal indbyggere gav ikke anledning til at opføre en storstilet stationsbygning, men stationen blev alligevel en af de største på linjen. Ellested Station fik mere end dobbelt så megen ventesalsplads som Ryslinge Station, på trods af at antallet af rejsende var meget mindre.

Årsagen til Ellested Stations størrelse var Godsejeren på Ravnholt. Godsejeren fik af og til besøg fra Kongehuset, og så skulle forholdene jo være i orden.

Ellested Station blev derfor anlagt med 1. klasses ventesal samt et toilet forbeholdt de kongelige. Man indkøbte desuden en fornem vogn med linoleumsgulve, tapeter og slebne spejlglasruder i dørene. Den kom i løbet af Christian d. 10.s regeringsperiode ofte i brug, da kongen hyppigt deltog i jagter på Brahetrolleborg og Ravnholt.

*Ellested Station anno 1950.
Foto: Sylvest Jensen Luftfoto.*

Byen der slugte sognets hovedby

Vi har to byer ved navn Kullerup på Østfyn, så det kan være svært med sikkerhed at afgøre, hvornår landsbyen Kullerup i Ellested Sogn første gang optræder i de skriftlige kilder.

Sandsynligvis nævnes Kullerup første gang i 1414, hvor Per Nielsen fra Kullerup står vidne til at Nis Aggesen fra Måre skøder et stykke land, med *eng og træ, intet undtaget, til evig eje* til Jesse Pedersen fra Lindeskov.

Kullerup er opstået ved, at bønder fra Ellested, før den forsvandt, flyttede ud og grundlagde deres egen by. Navnet Kullerup henviser formentligt enten til en bakke eller afbrænding af kul i området.

Efter at den oprindelige landsby Ellested forsvandt, blev dens jorder indlemmet i Kullerups ejerlav.

Kullerup som byen så ud i starten af 1800-tallet.

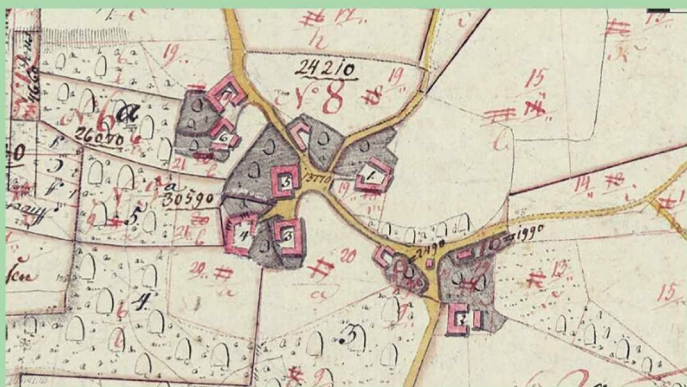

Byen i lindeskoven

Lindeskovs nedskrevne historie kan føres tilbage til samme kilde som Kullerups. Vi ved således, at Lindeskov fandtes i 1414, men byen er formentligt opstået på et tidspunkt i løbet af middelalderen, hvor en gruppe beboere fra den daværende landsby Ellested er flyttet ud i skoven og har ryddet plads til at bygge deres egen by.

Navnet Lindeskov, Lindeskog eller Lyndskow, henviser til, at byen oprindeligt blev anlagt i en skov bestående af lindetræer.

Lindeskovs jorder blev omfordelt ved udskiftningen i 1790. Fem af de oprindelige otte gårde fra udskiftningen er stadig bevaret på deres oprindelige pladser, og byen har, på grund af anlæggelsen af omfartsvejen, bevaret en stor del af sit oprindelige præg.

Lindeskov på matrikelkort fra 1805.

Bygget til forsvar

Magelund Voldsted fremstår i dag som et 15 m højt og 70 meter bredt menneskeskabt plateau.

I middelalderen var Magelund et af Danmarks største og stærkest befæstede voldsteder. Borgen Magelund var i 1200-tallets urolige borgerkrigstider et ideelt forsvarsanlæg. Borg-banken var omgivet af brede grave, og en vold omkransede husene på toppen, hvilket gjorde stedet nærmest uindtageligt for fjender.

Magelund er første gang omtalt i de skriftlige kilder i 1329. Et halvt århundrede senere, i 1391, bliver Magelund købt af dronning Margrete 1. Dronningen overdrager allerede året efter borgen til en af hendes væbnere for lang og tro tjeneste.

Efterhånden som tiderne blev mere fredelige, var der ikke længere det samme behov for befæstede borge, og med tiden blev Magelund flyttet. Den genopstod ca. 1 km mod sydvest under navnet Lykkesholm.

*Det gamle voldsted er i dag et naturskønt område.
Foto: Ole Friis, 2021*

Lykkesholm

– H.C. Andersens yndlingsgård

I 1835 beskrev H.C. Andersen herregården Lykkesholm: *Det romantiske Lykkesholm, det smukkeste Sted jeg kjender i Fyen, hvor man spiser ganske fortræffeligt, og kan faae Viin og sød Fløde saa meget man ønsker.*

Lykkesholm var et eventyrdigterens foretrukne opholdssteder, og han havde sit "eget" værelse på første sal i tårnet.

Lykkesholm er Magelunds efterfølger, og herregården blev opført omkring år 1400. I 1600-tallet havde Lykkesholm omkring 50 fæstegårde. Herregården ejede hele Ellested Sogn, og stort set alle dens gårde var placeret i Ellested og Gislev sogne.

I 1913 opkøbte et konsortium Lykkesholm. Det førte til, at en del af herregårdens jorder blev udstykket og solgt fra. Året efter blev Lykkesholm overtaget af Ravnholt, hvorunder den stadig hører.

Lykkesholm anno 2021. Foto: Østfyns Museer

Kulturarvsmasterplanen for Nyborg Kommunes landdistrikter og centerbyer

Kulturarven er en rigdom, som alle kan få del i. Men man skal vide, at den er der, og kende historien, før kulturarven giver mening og værdi. Alle sogne i Nyborg Kommune rummer unikke historier, bevaringsværdige kulturmiljøer og en kulturarv, der stadig er aflæselig på landet og i byerne den dag i dag.

I 2020-2022 registrerer Østfyns Museer og Nyborg Kommune kulturarven i Nyborg Kommunes landdistrikter og centerbyer. Det gør vi for, at kulturarven kan skabe værdi for kommunens borgere og erhvervsliv.

For hvert sogn udgives en folder, hvori sognets historie og kulturarv præsenteres, så borgere, turister og andre nysgerrige kan få ny viden om fortiden på Østfyn.

Det er sådan en folder, du står med her.
God fornøjelse.